

DEBATT

Matsikkerhet og samfunnsikkerhet er to sider av samme sak

Sommeren 2018 er like mye en krise vi alle må ta innover oss som at det er en krise for bøndene. Det er en krise vi må ta eierskap til og ha i mente når vi bestemmer oss for hvilken retning landbrukspolitikken vår skal ta, eller hvor stor prioritet den skal ha på bekostning av andre samfunnsområder. Den dagen det begynner å bli glissent i kjøleskapene våre og butikkhyllene er tomme for norskprodusert smør og ost, burde valget vere ganske enkelt.

Det handlar ikke om bondens lommebok isolert. Det handlar om framtidig matsikkerhet. Om graden av selvforsyning. Om behovet for å ta vare på den matjorda vi har, og ikke legge den under mer og mer asfalt, år for år.

Det er derfor både regjering og storting må se årets brunsvide enger, nedslakting av mjølkekyr og kanskje melkemangel om kort tid som konsekvens i et større og mer langsiktig bilde.

Matsikkerheten er ett av flere fundament for Norges samfunnsikkerhet – det aller viktigste. Problemene med det varme været sommeren 2018 er kort- og langsiktige. På kort sikt dreier seg om å løse førkrisen her og nå, på lang sikt dreier det seg om å forstå hvilke utfordringer verdens matsikkerhet står foran i lys av klimaendringene.

Klimatilpasning i norsk jordbruk er viktig for landbruksnæringen, men enda viktigere for framtidig samfunnsikkerhet.

Varmere, våtere og vilere?

Dette var tema under medlemsmøterunden i regi av Landbruk Nordvest i februar 2018. Av mange mulige svar kan vi si: Kanskje det, men ikke varmere og våtere på samme tid. Vi ser variasjoner der været preges av lange våte eller tørre perioder. Fjoråret var et eksempel på det motsatte av 2018 – lange perioder med ekstrem nedbør, som gjorde høsteforhold umulige mange steder.

Sommeren 2018, derimot, er sommeren da

plantene som fanger CO₂ og gir mat til folk og dyr slutter å vokse. Sommeren 2018 viser oss de dramatiske konsekvensene av langvarig tørke. Siste to år er slik en utvetydig påminnelse om at landbruksnæringa er ei biologisk næring direkte utsatt for været på en helt annen måte enn andre næringer.

Ekstremt mye regn eller tørke kan altså forekomme i dagens klima som variasjoner både mellom år og innen det enkelte året. Vi ser store problemer med å mestre de utfordringene dette skaper. Et viktig spørsmål blir da hvor godt forberedt vi er dersom slike værvariasjoner blir mer vanlig i framtida?

Leitinga etter kriseløsninger tyder på at årene med ekstrem tørke eller plagsomt mye regn kommer overraskende hver gang. Tør vi da å gamble på at det blir 70 år til neste ekstreme tørkesommer, eller at neste regnvåte høst ikke kan komme allerede i 2019?

Det er mulig å gjøre jordbruket mer robust for både det våte og det tørre været. Vi har betydelig kunnskap om hvilke utfordringer som må mestres i dagens klima, som også inkluderer ekstreme værvariasjoner. Mange tiltak kan gjøre jordbruket mindre utsatt for effekter av både tørt og vått vær, både i dag og i framtida.

Flere utredninger har belyst utfordringer, tilpassingsbehov og aktuelle tiltak for norsk landbruk i lys av klimaendringer og mer utfordrende værforhold, blant annet NOU 2010:10 «Tilpassing til eit klima i endring» og rapporten «Landbruk og klimaendringer» fra 2016.

Tilpasning og utslippsreduksjoner må skje samtidig. Klimatilpasning av jord- og skogbruket har kommet i skyggen av behovet for å redusere utslipp av klimagasser. Men det holder ikke med bare en tanke i hodet, begge utfordringer må løses – og helst med vinn-vinn løsninger. Det er mulig å redusere utslipp samtidig som produksjonen av mat og trevirke økes. Klimatilpasning i jordbruket innebærer planlegging og investering under betydelig usikkerhet. Forskning og innovasjon bidrar til at riktige tiltak blir iverksatt til rett tid.

Risiko knyttet til matsikkerhet er likevel mer alvorlig enn risiko for feilinvesteringer. Internasjo-

nal forskning, FAO, IPCC med flere fremhever sterkt klimaendringers trussel mot global og regional matsikkerhet. Alvorlig og samtidig produksjonssvikt i flere av verdens kornkamre er et realistisk scenario. Store eksport- og importlands mulige responser forsterker risikobildet.

Norge har ingen garanti for at mat kan kjøpes på samme måte ved alvorlig global produksjonssvikt som i normalsituasjoner.

Internasjonale forskergrupper har vurdert hvor utsatt det globale matsystemet er for samtidige ekstreme værhendelser i flere produksjonsregioner og anbefaler følgende tiltak:

- Bedre risikoforståelse
- Undersøke mulighetene for bedre koordinering av risikohåndtering på tvers av land
- Forbedre internasjonale matvaremarkeder
- Styrke nasjonenes evne til å håndtere sjokk i markedene
- Tilpasse jordbruket til et klima i endring.

Anbefalingene er tydelige og bør få oppmerksomhet også i Norge. Det aller viktigste er uansett lederskap på kort og lang sikt. Har vi et slikt nasjonalt lederskap?

RUNE SJÅHOLM
Daglig leder, Landbruk Nordves

Prof. Sverdrup og «Maud»-ekspedisjonen

I all viraken rundt polar-skipet «Maud» sin spektakulære seilas hjem til Norge på en flåte, snakkes det hele tiden om Roald Amundsen. Men, det var lederen for det vitenskapelige arbeidet om bord, prof. Sverdrup, som gav «Maud»-ekspedisjonen mening og innhold.

Prof. Harald Ulrik Sverdrup fra Sogndal var oceanograf og meteorolog. Han bragte hjem forskningsresultater i så stort omfang at man måtte grunnlegge Norsk polarinstitutt, slik at han hadde et sted å bearbeide sitt innsamlede materiale. Han ble professor ved Geofysisk institutt i Bergen, men måtte derfra «lånes ut» til Scripps Institute i San Diego i Califor-

nia, hvor han i en årrekke var direktør og forskningsleder.

Ganske nylig ble hans 97 år gamle adoptivdatter i Telemark invitert til Paris for å motta en hedersbevisning for sin far post mortem, men selv om hun fortsatt kjørte bil, gav hun avslag på Paris-invitasjonen, dessverre. Hun er forøvrig alltid æresgjest når noe stort foregår på «Geofysen» i Bergen, noe som viser betydningen hennes adoptivfar hadde. Anna Margrethe Hamre, heter hun i dag – «Gammeljordmora» i Rauland, Telemark. «Bitte Sverdrup» ble hun omtalt som når hun ble satt igjen hos slekta på Gyl på Nordmøre mens foreldrene gikk fottur i Trollheimen om somrene.

På ferden til «Maud» gjennom Nordost-Passasjen var Roald Amundsen med, men da «Maud» ble rustet ut for å drive over Polhavet, var ikke Roald Amundsen ombord. Han ble igjen for å arbeide med planene om å nå Nordpolen med fly. Etter 3 år i fint driv over Polha-

vet med tak bygd over skipet, med dampbad på dekk, og med besøk av folk som kom over isen fra Sibir på besøk, gikk alt etter planen med «Maud» – men så gikk Amundsen konkurs der borte i Amerika. «Maud» mottok et telegram om at de måtte gå ut av isen og komme tilbake til Nome, der «Maud» gikk med i konkurransen til Amundsen, og ble solgt.

Sist jeg besøkte min tremenning i Telemark, datter av min fars kusine som ble gift med prof. Sverdrup, og som ble adoptert av prof. Sverdrup, rakk jeg å lese de 40 første sidene av hans bok «Tre aar i isen med Maud». Denne boka bør gis ut igjen nå når «Maud» kommer hjem. Boken er svært spennende å lese. Teksten er svært tett og fullpakket av informasjon, men er lett og interessant å lese selv om man ikke har innsikt i selve faginnholdet. Boka inneholder også beretningen om sledeturen som Wisting og Sverdrup foretok rundt Tsjuktsjerhalvøya i

Øst-Sibir, der Sverdrup også tok seg tid til å skrive en ordbok og grammatikk over Tsjuktsjernes språk! – En allsidig mann!

Jeg håper at både sjøfolkene om bord på «Maud» og vitenskapsfolkene ikke blir glemt i all viraken rundt «Maud» og Amundsen. Uten Amundsen ville ikke vitenskapsfolkene kommet seg ut i Polhavet, men uten vitenskapsmennene som ble ledet av prof. Sverdrup, ville ikke «Maud»-ekspedisjonen hatt noen berettigelse eller hensikt. Og – man må ikke glemme det store omfanget av de vitenskapelige resultatene som ble bragt hjem til norsk og internasjonal akademia. Målet nå må bli at gi ut igjen boken, slik at vi alle kan sitte i sofaen og delta på denne store vitenskapelige ekspedisjonen! – Visste du at måleenheten for vanngjennomstrømmingen i havstrømmer er «én Sverdrup»?

DORDI SKUGGEVIK

Stilling ledig

Coop Marked Eresfjord

Søker butikkmedarbeider i 50% stilling.

Stillingen inngår i turnus med arbeid hovedsakelig på ettermiddag, kveld og annenhver lørdag. Det vil bli mulighet for mer timer ved ekstra behov i høysesonger og ferier eller ved fravær i butikken.

Arbeidsoppgaver: Vareinnfylling, kasse, Post i butikk, Norsk Tipping, kundebehandling og ellers forefallende renhold og rydding. Opplæring vil bli gitt, og du får også en mulighet til ytterligere kompetanseheving gjennom våre e-læringskurs.

Vi søker deg som trives med salg og som liker å jobbe med kundebehandling. Du er blid og hjelpsom, og har evne til å jobbe selvstendig samtidig som du liker å jobbe i team. Det er viktig for oss at du bidrar til et godt arbeidsmiljø i butikken, og alltid setter kunden først.

Vi tilbyr en utfordrende stilling i et godt arbeidsmiljø. Vi har konkurransedyktige betingelser på pensjon og forsikringer, og ordnede lønns- og arbeidsforhold.

Interessert?

Spørsmål om stillingen kan rettes til butikksjef Knut Westlund på tlf. 906 91 648. Søknad og CV registreres digitalt på vår nettside:

<http://jobb.com.coop.no>

Søknadsfrist: 1. september 2018

Coop Orkla Møre SA er ett av de største samvirkeagene i Coop i Norge, med 3 milliarder i omsetning og ca. 1250 medarbeidere. Vi har butikker i 36 kommuner, fra Åfjord i nord til Stranda i sør, i Trøndelag og Møre og Romsdal fylke. Vår virksomhet er i første rekke innen dagligvare, i tillegg har vi en del faghandelsbutikker. Vi eies av våre 90 000 medlemmer, og drives etter samvirkeprinsippene. Vi har kontor på Orkanger i Orkdal kommune og på Moa i Ålesund kommune. Vi har som mål å være et av landets best drevne samvirkeag. Som en regionalt stor aktør i en konkurranseutsatt bransje, møter vi hele tiden nye konkurranseforhold og utfordringer. Måten vi møter dem på avgjør om kunden fortsatt vil velge oss framfor konkurrentene.